

Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi „Rahvusvahelise finantssanktsiooni kohaldamine krediidi- ja finantseerimisasutustes“ ärakuulamisel esitatud kommentaarid ja vastused

Kommenteeritav osa (punkti number)	Turuosalise kommentaar ¹	Finantsinspeksiooni vastus kommentaarile ²
1.3.	Dubleerib punkte 1.2 ja 2.1.2 ning 2.1.3. Ettepanek kustutada.	Mittearvestatud. Selguse huvides oleme soovinud Finantsinspeksiooni rolli rohkemates punktides lahti seletada.
1.4.	„Erikohustusega isik“ - kasutatud mõistena esimest korda punktis 1.4., aga definitsioon 2.2.1. Ettepanek lisada definitsioon punkti 1.4. alaviitena punkti 3. alaviitega nr 14.	Arvestatud. Lisatud allmärkus punktile 1.4.
1.5 ja 1.6.	Ettepanek punktide järjekord loogilisemaks järjestuseks ringi vahetada.	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.
2.1.1.	„Kui juhendis on viidatud kohustustele või üldiselt sanktsioonile ja selle rakendamisele, on silmas peetud just nimelt tegevusi finantssanktsiooni rakendamiseks.“ – kuna juhend on suunatud FI järelvalve subjektidele, kes saavad sanktsiooni kohaldada, siis palume sõna „rakendamine“ läbivalt sõnaks „kohaldamine“ ringi muuta, kui räägitakse järelvalvesubjektide ülesannetest finantssanktsiooniga seoses.	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.
2.1.1.	„Järelduvalt ei ole juhendiga muu hulgas kaetud kaubandussanktsiooni rakendamine kui majandussanktsiooni üks alaliike.“ – lause on oma sisu poolest punkti esimese lauset silmas pidades irrelevantne. Kui aga on soov lause teksti lisada, siis võiks kaubandussanktsiooni kõrval välja tuua ka teenuste osutamise sanktsiooni, mille osas võimaldab RSanS kohustatud isikutel pädeva asutusega teavet jagada.	Arvestatud. Kommentaaris viidatud lause kustutatud.
2.1.2.	Dubleerib punkte 1.2. ja 1.3. ning 2.1.3. Ettepanek ühendada punktiga 2.1.1.	Mittearvestatud.
2.1.2.	Tekstis viidatakse EL otsustele, kuid finantssanktsioon kehtestatakse ja erikohustusega isikutele muutub kohustuslikuks kohaldada läbi EL määruste. Palume sõnastust korrigeerida.	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.

¹ Eesti keeles esitatud kommentaarid on toodud algupärastena, st Finantsinspeksioon ei ole neid toimetanud, sõnastust muutnud vmt. Inglise keeles esitatud kommentaarid on tõlgitud, kuid sisu on jäetud võimalikult ligilähedaseks turuosalistelt laekunud tekstidega.

² Vastustes on kasutatud samu lühendeid (sh seadustele ja juhendmaterjalidele) kommenteeritava juhendiga.

2.2.1.	Ettepanek lisada erikohustusega isiku definitsioon punkti 1.4. juurde, kus sõnapaari esmakordselt kasutatakse.	Arvestatud osaliselt. Tulenevalt kontekstist on jäetud definitsioon punkti 2.1.1 alla, kuid lisatud on punkti 1.4 juurde allmärgusena viide punktile 2.1.1.
2.3.1.	Dubleerib punkti 2.1.2. Ettepanek kustutada.	Arvestatud. Kommentaarid viidatud lause kustutatud.
2.3.13	<p>Punkt 2.3.12 sätestab põhimõtte, mille kohaselt erikohustustega isik ei taanda end suhtluses kliendiga ja vajadusel selgitab nõuete vajalikkust avalikes huvides.</p> <p>Finantssektori praktikas on sanktsioonikontrollist tulenevad piirangud (nt kontode sulgemine, tehingute peatamine) sageli lahutamatu seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlustega (nt eelkuriteona sanktsioonidest kõrvalehoidumise kahtlusena, variisikute kasutamisenä). Kohustus kliendile piirangu põhjuseid selgitada võib viia olukorrani, kus erikohustustega isik annab kliendile tahtmatult vihjeid järelevalveliste meetmete või riskimudelite kohta. See aga on otseses vastuolus RahaPTS §-s 51 toodud imperatiivse keeluga andmete avalikustamiseks või vihjete andmiseks.</p> <p>Lisaks loob olukord, kus on tekkinud valepositiivne vaste, kliendile sanktsioonide mainimine („Teie tehing on sanktsioonide kontrolli all“) põhjendamatu ärevust ja negatiivset kliendikogemust, mida turuosalisel püüavad vältida.</p> <p>Ettepanek sõnastust täiendada ja lisada selge piirang selle kohta, et selgituste jagamine kliendiga on lubatud üksnes ulatuses, mis ei ohusta protseduuri konfidentsiaalsust, ei avalikusta erikohustustega isiku riskimudelite loogikat ega ole vastuolus RahaPTS §-s 51 sätestatud piirangutega.</p>	Arvestatud osaliselt. Juhendisse on lisatud allmärkus tulenevalt kommentaarid toodud soovitusel. Samas märgime, et RSanS § 17 alusel on isikul, kelle või kellega seotud tehingu suhtes on kohaldatud finantssanktsiooni, õigus esitada Rahapesu Andmebüroole taotlus, et see kontrolliks, kas sanktsiooni kohaldamine oli õiguspärase. Seega on vajalik, et klient oleks tema suhtes sanktsiooni kohaldamisest teadlik. Samas on juhendis viidatud mh õigusaktidest tulenevate nõuete täitmisele ehk kui on tegemist rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlusega, siis järgib erikohustustega isik RahaPTS-i nõudeid ja Rahapesu Andmebüroo juhiseid.
2.3.5.	Punktis võiks kajastuda ka viide, et lisaks on juhendi mõisted välja toodud punktis 2.4., või viia see punkt 2.4. osaks.	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.
2.3.6.	„Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise ja kohaldamise nõuete täitmise all on juhendi mõistes peetud silmas kõiki tegevusi, mida EL, ÜRO ja FATF eeldavad liikmesriikidelt“ – kas Eesti nõuded on meelega sellest punktist välistatud?	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekus toodud küsimusele muudetud. Erikohtustustega isikul tuleb lähtuda lisaks eelmainitutele ka Eesti Vabariigi pädevate asutuste nõuetest.

2.3.7. ja 2.3.8. ja 2.3.9.	Kas juhendit kohaldatakse, täidetakse või hoopiski või rakendatakse? Tekstis võiks läbivalt kasutada ühte mõistet. Rakendamine on nt punktides 2.1.4, 2.3.11.	Arvestatud osaliselt. Juhendis on kasutusel erinevad mõisted, sest need on oma sisult erinevad. Näiteks riik rakendab rahvusvahelist finantssanktsiooni, aga erikohustustega isik kohaldab.
3.1.2	Palume täpsustada, mida mõeldakse "riskipositsiooni" muutumise all. Kas siin on mõeldud EBA suunistes „Suunised siseeeskirjade, menetluste ja kontrollide kohta, millega tagatakse liidu ja riiklike piiravate meetmete rakendamine“ (EBA/GL/2024/14) mainitud "piiravate meetmete riskipositsiooni hinnangu" muutumist?	Arvestatud. Kõnealusele EBA piiravate meetmete suunisele on juhendis ka viidatud, mh seoses seal toodud mõistete kasutamisele.
3.2.3.1.	Ettepanek asendada „Üks tunnus on“ sõnastusega „Üheks kõige levinumaks tunnuseks on ...“, kuna tegemist ei ole alati kohalduva riskiga.	Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.
3.2.3.1.	Palume täpsustada, mida peetakse silmas punkti 4. lauses „või omab muul moel riski“ all – kas siin mõeldakse muid riskide tüüpe, nt ML/TF riske, või muid sanktsiooni riske?	Arvestatud osaliselt. Käesolevaga selgitatud: juhend käsitleb sanktsiooni riskide juhtimist, kuid oluline on seejuures teadvustada, et need võivad olla seotud ja ühtida rahapesu või terrorismi rahastamise riskidega ehk erikohustustega isik peab olema võimeline kliendiriski hindamisel arvestama temaga seonduvat laiemat profiili.
3.2.3.1 ja 3.2.6	Juhendist jääb ebaselgeks massihävitusrelvade leviku rahastamise (edaspidi ka lühendina <i>MHR</i>) riskijuhtimise ulatus, mis võib tekitada vastuolu juhendi üldise fookusega tagada õiguslikult siduvate rahvusvaheliste ja siseriiklike finantssanktsioonide kohaldamine. Juhendi ulatus, eesmärk ja põhiprintsiibid rõhutavad korduvalt, et suunised on mõeldud ÜRO, ELi või Vabariigi Valitsuse resolutsiooni, otsuse või määrusega kehtestatud finantssanktsioonide tõhusaks kohaldamiseks (nt punktid 1.4, 2.1.2, 2.3.3). Juhendi punktis 2.4 toodud definitsioonid määratlevad finantssanktsiooni kehtiva õigusakti või loendi alusel (sihipärane) või piiratud sektorile/piirkonnale suunatuna (tegevuspõhine). Massihävitusrelvade leviku rahastamise riski käsitlevas punktis 3.2.6 on seevastu sätestatud, et erikohustustega isik peab „eraldi hindama rahapesu, terrorismi rahastamise ja finantssanktsioonide riske" ning olema „eraldi tuvastanud ja olema muu hulgas teadlik oma äritegevusega kaasnevast massihävitusrelvade rahastamise riskist". Kui punkti 2.4 järgi	Mittearvestatud. Tulenevalt rahvusvahelistest standarditest (sh FATF-i suunistest massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamiseks) on oluline, et erikohustustega isikud pööraksid eraldiseisvalt tähelepanu mh massihävitusrelvade rahastamise riskidele, sh hindaksid enda ohte (nt tulenevalt kliendibaasist ja äritegevuse geograafilisest ulatusest) ja haavatavusi, et neid võidakse ära kasutada massihävitusrelvade rahastamisel. Juhendi kohaselt võivad massihävitusrelvade rahastamise ja kõrvalehoidmise riski hindamised sisalduda ühes dokumendis teiste riskihinnangutega, kuid need peavad siiski olema eraldi hinnatud. Seejuures on aktsepteeritav, kui erikohustustega isik on hindamise tulemusel leidnud, et tema äritegevusega kaasnevad eelviidatud riskid on minimaalsed (mh kommentaaris kirjeldatud asjaolude tulemusel) ning sellele vastavad ka kohaldatavad meetmed.

„finants sanktsioonid /.../ on üks peamisi vahendeid massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamiseks”, siis samas punktis on esitatud MHR-i määratlus palju laialtlevikulisem, viidates laiemale ja eraldiseisvale finantskuritegevuse riski käsitlusele. See on vastuolus Juhendi üldise suunitlusega (ja Juhendi nimega), milleks on sanktsioonide reeglipõhine järgimine.

Juhendi punktides 3.2.3.1 ja 3.2.6 rõhutatakse vajadust hinnata kliendiriski raames eraldi MHR riski. RahaPTS § 13 lõike 2 kohaselt peavad riskihindamise meetmed olema proportsionaalsed tegevuse laadi ja ulatusega.

Finantssektori turuosaliste jaoks, kes ei tegele kaubanduse finantseerimisega ega kahetise kasutusega kaupade füüsilise liikumise dokumenteerimisega, on MHR risk valdavalt seotud üldiste sanktsiooni ja geograafiliste riskidega. Nõue töötada välja eraldi tehniline „MHR riskitase” (iseseisev riskitase) oleks selliste turuosaliste jaoks ebamõistlikult ressursimahukas ja dubleeriv, ega annaks riski maandamisel sisulist lisaväärtust.

Ettepanek juhendis eelnevalt selgitada kas eesmärgi (2.1) või põhimõtete (2.3) osas, kas MHR riski juhtimise eesmärk on:

1. Sanktsioonidest tulenev, st käsitletakse ainult olemasolevate sihipäraste ja tegevuspõhiste finants sanktsioonide rakendamise kaudu, mis on seotud massihävitusrelvade levikuga, või
2. Eraldiseisev finantskuritegevuse risk ehk käsitletakse eraldiseisva finantskuritegevuse riskina (nagu rahapesu või terrorismi rahastamise risk), mis nõuab lisaks ametlike sanktsiooninimekirjade kontrollimisele sisekontrolli väljatöötamist, et avastada ja vähendada sanktsioneerimata massihävitusrelvade levikuga seotud tehinguid.

See selgitus on vajalik tagamaks, et järelevalve subjektid looksid vastavusraamistiku õiges ulatuses ja ressursside jaotusega. Kui

	<p>tegemist on eraldiseisva riskiga, tuleks selle integreerimine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikku selgesõnaliselt välja tuua sissejuhatavates osades koos finantssanktsioonide kohaldamise kohustusega. Kui juhend on suunatud kogu finantssektorile (krediidi- ja finantseerimisasutused), siis finantskuritegevuse riskid on sektorite lõikes väga erinevad, olenevalt äritegevusest ja sihtturgudest. Palume suunistes vähemalt selgitada, et turuosalisel võivad hinnata ja hallata MHR riski kliendi üldise riskiprofiili (kliendi riskitase) osana, kaasates asjakohaseid riskitegevusi, kuid ilma et neil oleks vaja luua eraldi MHR riski hindamise mudel/tase.</p>	
3.2.3.2.	<p>„kasutusõigusega kontosid“ – RahaPTS kohaselt on <i>payable-through accounts</i> tõlgitud kui „laiendatud kasutusõigusega kontod“. Ettepanek terminoloogia ühtlustada.</p>	<p>Arvestatud. Juhendit vastavalt ettepanekule muudetud.</p>
3.2.3.5.	<p>„Siinjuures on oluline tähele panna, et ka väikestel osadel on süsteemile kui tervikule oluline mõju, seega peaksid kõik süsteemi efektiivsust mõjutavad otsused põhinema eelneval riskianalüüsil (olema riskipõhised).“ - antud sõnastus seab kohustuse teostada riskianalüüs igal juhul, isegi kui otsuse mõju süsteemi efektiivsusele on minimaalne / ebaoluline. Kas see on otstarbekas?</p>	<p>Mittearvestatud. Kõnealusel lauses on viidatud kõikidele süsteemi efektiivsust mõjutavatele otsustele, mitte neile, mis ei mõjuta seda. Riskianalüüsile ei ole siinjuures ettenähtud formaalseid nõudeid, oluline on, et see kajastaks, miks on mingi otsus tehtud ja mis on selle mõju. Riskianalüüs võimaldab anda mh hinnangu, milline on otsuse mõju süsteemi efektiivsusele. Seejuures peaks analüüs olema läbi viidud proportsionaalsust arvestavalt ehk kui on põhjendatud ettekujutus otsuse mõju väga väikesest määrast süsteemile, siis tulebki analüüs sellest lähtuda, arvestades seejuures otsuse alusel tehtavate muudatuste kokkupuutest muude faktoritega ja süsteemi tervikust.</p>
3.2.6.	<p>„Seejuures tuleb kõrvalehoidmise riske hinnata eraldiseisvalt, luua selle riski juhtimiseks vastavad meetmed ning tagada nende täitmine ja kontroll.“ - kas lause all on mõeldud massihävitusrelvade rahastamise kõrvalehoidmise riskide eraldi hindamist või on viimase lause all mõeldud kõrvalehoidumise riske laiemalt.</p> <p>Kuna riskihinnangus on massihävitusrelvade rahastamise riskide tuvastamine tervikuna erikohustustega isikute jaoks keeruline ning sinna eraldiseisva kõrvalehoidumise süvaanalüüsi nõudmine lisaväärtust ei loods, mh arvestades NRA</p>	<p>Mittearvestatud. EBA piiravate meetmete suunistest tulenevalt on vajalik kõrvalehoidmise riski eraldiseisvalt teadvustada ja juhtida. Juhendis on mõeldud kõikide kategooriate, sh massihävitusrelvade rahastamise tõkestamisest kõrvalehoidmise riskide hindamist. NRA kohaselt on sihipärasest finantssanktsioonist kõrvalehoidmise ohu tase keskmine. Siinkohal tuleb arvestada, et NRA meetodika järgi ei käsitletud meie geograafilisest asukohast tulenevalt ettevõtete tegevusele ohtu kujutavaid Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioone. Samas on NRA-s märgitud, et <i>kõrvalehoidmise ohu taset tõstab Venemaa tihed koostöö Iraani ja Põhja-Koreaga</i>. Kommentaarid viidatud juhendi punkti täitmisel tuleb lähtuda</p>

	<p>massihävitusrelvade leviku rahastamise madalat riski riigis. Ettepanek viimane lause kustutada.</p>	<p>proportsionaalsusest, s.o iga riski hindamine ei nõua süvaanalüüsi, mahukate dokumentide koostamist jmt, kuid oluline on, et erikohustustega isik teadvustaks kõrvalehoidmise riski võimalikkust nii finantssanktsioonide puhul üldiselt kui kitsalt massihävitusrelvade rahastamise osas ning oleks analüüsinud mh, kus sellised riskid tema äritegevuses paiknevad ning kuidas nendega toimida.</p>
3.4.11.	<p>Juhendi punkt 3.4.11 sätestab: „Erikohustustega isik teostab ka meediamonitooringut /.../“ Sõnastus „teostab“ seab ühemõttelise kohustuse.</p> <p>Kehtiv seadus (RahaPTS-is toodud hoolsusmeetmete osa) ei sätesta üldist kohustust teostada meediamonitooringut kõigi klientide või tehingute puhul. See on meede, mida tavaliselt rakendatakse kõrgema riskiga juhtudel tugevdatud hoolsusmeetmete raames. Juhend ei tohiks laiendada seadusjärgset hoolsuskohustust üldiseks kohustuseks.</p> <p>Ettepanek sõnastada punkt riskipõhiseks: „Erikohustustega isik peab teostama meediamonitooringut vajadusel ja riskipõhiselt /.../“</p>	<p>Mittearvestatud. Meediamonitooring on oluline osa sanktsiooni riski juhtimisel, sh selle aluseks oleval kliendi tundmisel. Antud nõue sisaldub ka EBA piiravate meetmete suunistes ning hetkel kehtivas juhendis. Meediamonitooringu ulatust ja sagedust võib kohaldada riskipõhiselt ja viisi võib valida erikohustustega isik ise, mh läbi kolmandate isikute pakutavate teenuste või nende toel.</p>
3.4.13.	<p>„Seejuures arvestab erikohustustega isik kõikide Eesti Vabariigis rakendatavate sanktsioonirežiimidega, sh Vabariigi Valitsuse sanktsioonidega.“ – kuna erikohustusega isikud on kohustatud tuvastama ja kohaldama finantssanktsiooni, siis kas see on ka antud lause sisu ja eesmärk või laiendatakse juhendiga erikohustusega isikute kohustusi ja jälgima tuleb hakata ka nt Vabariigi Valitsuse kehtestatud sisse- ja läbisõidupiiranguid? Kui tuleb järgida ka sisse- ja läbisõidupiiranguid, siis mis on ootused erikohustustega isikutele?</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Täpsustatud juhendit, et arvestama peab juhendist lähtuvalt nende sanktsioonidega, mis puudutavad eeskätt erikohustustega isiku tegevust. Samas on oluline märkida, et sanktsioonid on kohustuslikud järgimiseks kõikidele, sh erikohustustega isikutele. Finantsinspeksioon teeb järelevalvet erikohustustega isikute üle finantssanktsiooni kohaldamisel, sh Vabariigi Valitsuse finantssanktsioonide. Selleks on adresseeritud ka antud juhend, muude sanktsioonide kohaldamise osas võivad erikohustustega isikud konsulteerida selleks pädeva asutusega.</p>
3.4.13.	<p>„Lisaks peab sisekontroll hõlmama sanktsioonist, sh massihävitusrelvade rahastamise tõkestamise meetmetest kõrvalehoidmise riskide tuvastamist tagavate süsteemide, sh protseduuride kontrolli.“ - Kas protseduuride kontrolli all mõeldakse spetsiifilist eraldiseisvat protsessi või selle nõude saab erikohustusega isik täita näiteks muudetud protseduuride</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Käesolevaga selgitatud: võimalik on nii eraldiseisev protsess kui kontroll teistesse protsessidesse kaasatuse läbi. Oluline on seejuures, et oleks kaetud mh protsesside kontrollimine ja sisekontrolli teostamisel ei jääks olulised asjaolud märkamata.</p>

	kinnitamise protsessi kaasamisega. Lisaks näiteks uute õigusaktide kaardistamisega jm taoliste olemasolevate protsessidega.	
3.5 (MHR-ist teavitamine)	MHR-i teavitamiskohustuse täitmise nõuded ei ole piisavalt eristatud üldisest finantsinspektiooni teavitamiskohustuse nõude täitmise ootustest praktikas. Ettepanek luua spetsiifiliselt MHR-ist teavitamiseks selgemad juhised või luua vormi, kus oleks toodud kõik täiendavad andmed jm, mida on vaja võrreldes tavalise sanktsiooniteate esitamisega.	Mittearvestatud. Finantsinspektioon ei ole seaduse järgi finantsinspektioonist, ega massihävitusrelvade rahastamisest teavitamise adressaadiks. Selleks asutuseks on Rahapesu Andmebüroo. Eeltoodust tulenevalt ei sisalda kõnealune juhend sellekohaseid täpseid suuniseid, mh teate esitamiseks.
3.6.1	Antud punkt nõuab andmete säilitamist, mis on seotud kontrollidega, kas kavandatav tehing rikub finantsinspektiooni. Sõnastus on liiga lai ja võib viia tõlgenduseni, et kontrolli tulemusi tuleb säilitada kõigi AST-i valepositiivsete tulemuste kohta, mida AST ka kohe ebaolulistena kõrvale jätab. Suuremahuliste süsteemide puhul tekitab selline tehnilise müra massiline säilitamine turuosalistele ebamõistliku haldus- ja andmekoormuse ning oleks vastuolus isikuandmete kaitse üldmääruse andmete minimeerimise põhimõttega. Palume täpsustada, et säilitamiskohustus hõlmab ainult tegelikke kahtlusi, juhtumeid, mis nõuavad inimese analüüsi (hoiatusteated) ja kohaldatud meetmeid, mitte automaatset tehnilist müra, mis süstemaatiliselt kõrvale lükatakse.	Mittearvestatud. Kõnealuse punkti sõnastus tuleneb seadusest. RSanS § 22 lõike 1 alusel on kohustus säilitada andmed, mis tõendavad RSanS §-s 21 toodud kohustuste täitmist. Kui erikohustustega isiku kasutatav AST toimib efektiivselt, siis ei loo see suures mahus ebavajalikke hoiatusteateid, mis omakorda ei too erikohustustega isikule kaasa kohustust neid ülemääraseid valepositiivseid vasteid säilitada. Tulenevalt erinevate lahenduste kasutamisest erikohustustega isikute poolt ei ole juhendis kitsendatud, milliseid andmeid tuleb säilitada ning milliseid mitte. Valepositiivsete vastete säilitamisel on mitmeid põhjuseid, miks seda võiks teha. Esiteks need näitavad, et tehingut või isikut on kontrollitud. Teiseks, kui valepositiivne peaks hiljem osutama õigeks vasteks, on erikohustustega isikul dokumenteeritud olukord, kus tehti parim endast olev, aga sellel hetkel kättesaadava info alusel ei tuvastatud positiivset vastet. Lisaks on sisekontrollil oluline kontrollida, kas valepositiivne vaste tuvastati korrektselt ja süsteem töötab efektiivselt.
3.7.2.	Mida hõlmab kohustatud isiku poolt kasutatavate vahendite kontrollikohustus. Kas mõeldud on töövahendite kasutamist või midagi muud? Mis on selle eesmärk?	Arvestatud. Juhendit on täpsustatud vastavalt kommentaarile. Mõeldud on laiemalt vahendeid, mida erikohustustega isik kasutab oma kohustuste täitmisel. Siia alla kuuluvad näiteks tehnoloogilised vahendid nagu AST. Kuna töö kvaliteet ja efektiivsus sõltub suuresti töövahenditest, siis on oluline tagada töövahendite kontroll.
3.7.3	Punkt 3.7.3 ja Lisa 1 viitavad sisekontrollile ja testimisele. Praktikas on oluline eristada regulaarset valideerimist ja sõltumatut auditit.	Arvestatud osaliselt. Kõnealune punkt sisaldub juba hetkel kehtivas juhendis, ega lähe vastuollu viidatud EBA vastavuskontrolli suunistes (EBA/GL/2022/05) tooduga. Juhend käsitleb sisekontrolli üldist ja ühisosa ning viidatud punkti esimesed laused ei näe ette, millal peab teostama sisekontrolli ja millal

	<p>Ettepanek õiguselguse huvides täpsustada, et AST-i regulaarset testimist ja valideerimist võib teostada teise kaitseliini vastavuskontroll, tingimusel et on selle tööprotsessidest sõltumatu ja siseaudit (kolmanda kaitseliinina) hindab perioodiliselt teise kaitseliini kontrolliraamistiku sobilikkust ja valideerimisprotsessi terviklikkust. See tagaks paindlikkuse ja vastavuse EBA suunistele (nt EBA/GL/2022/05, lk 31).</p>	<p>siseauditit, vaid annavad üldised suunised kogu sisekontrolli kohta. Küll aga oleme kommentaarist lähtuvalt täpsustanud teise kaitseliini teostatava sisekontrolli ning kolmanda kaitseliini teostatava siseauditi teineteisest sõltumatust (punktis 3.7.1) ja eristamist (punktis 3.7.3). Lisaks teise kaitseliini teostatavale regulaarsele kontrollile, sh AST-i testimisele, on juhendis toodud soovitud sisekontrolli ja testimise teostamiseks mõeldud ka siseauditile. Seega ei ole arvestatud kommentaarist toodud soovitusi piiritleda AST-i testimine üksnes teise kaitseliini ülesandena.</p>
3.8.2.	<p>Palume punkti täiendada selgitusega, et sanktsioonidega seotud koolitus tuleb läbida mõistliku aja jooksul pärast tööle asumist mitte üksnes üldise "tööle asumisel" põhimõttena. Samuti võiks juhend selgesõnaliselt viidata, et nimetatud sanktsioonikoolitus on kohustuslik eeskätt nendele töötajatele, kes on kirjeldatud punktis 3.8.1, s.t töötajatele, kelle tööülesannete hulka kuulub ärisuhete loomine või tehingute tegemine, ning teistele rollidele vastavalt riskihinnangule (viidates näiteks 2.3.9 punktile – juhendi täitmisel tuleb arvestada riskipõhise lähenemise põhimõtet).</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Juhendi punkti 3.8.3 on täpsustatud, et töötaja peab olema läbinud koolituse enne koolitamist vajavate tööülesannete täitmist.</p> <p>Arvestatud. Juhendit on täiendatud vastavalt kommentaarist toodud ettepanekutele (punktide osas on erinevus võrreldes kommentaarist viidatud punktidega, aga sisu muutmisel on lähtutud kommentaarist).</p>
3.8.2.	<p>Mõistame, et EBA suunistes kajastub koolituse tõhususe tõendamise nõue. Palume juhendis täpsemalt selgitada, missuguseid tõendeid täpsemalt silmas peetakse, mille abil on erikohustusega isikul võimalik koolituse tõhusust tõendada. Kuivõrd statistika koosneb paljudest muutujatest, siis pole suure tõenäosusega võimalik põhjuslikku seost luua tõhususe tõendamiseks.</p>	<p>Arvestatud. Juhendit on täiendatud selgitustega. Koolituste tõhususe tõendamist võimaldavad mh koolituse järgsed kontrollküsimused, kust nähtub, kas töötaja on mõistnud peamisi ja tema tööülesannete vaatest olulisi aspekte ning need on kinnistunud. Veel üheks meetmeks on nt sisekontroll, mis hõlmab mh töötajate tegevuse kontrollimist, mille kohta on nad läbinud koolituse. Samuti aitab see mõista täiendavaid koolitusvajadusi.</p>
Lisa 1 (allmärkus number 25)	<p>Lisa 1 joonealuses märkuses number 25 on sätestatud: „CASP-ide ja makseteenuse pakkujate puhul on sõelumiseks tehnoloogilise lahenduse kasutamine nõutav“.</p> <p>RSanS § 23 lõige 1 kohustab erikohustustega isikut kehtestama protseduuri reeglid, mis võimaldavad finantsinspektsiooni jõustumise viivitamatut tuvastamist. Seadusandja on jätnud meetodi valiku (manuaalne vs automaatne) turuosalisele, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest. Juhend ei saa kehtestada imperatiivset kohustust IT-lahenduse ostmiseks, kui</p>	<p>Mittearvestatud. Kõnealune punkt viitab EBA piiravate meetmete suunistele. Krüptovarateenuse ja makseteenuse osutajatele tuleneb sealt suunis kasutada AST-i, et tagada nende äritegevusega üleskerkivate sanktsiooni riskide asjakohane juhtimine. EBA suunised on üle võetud Finantsinspektsiooni poolt ning juba hetkel kehtivad, seega pole tegemist täiendava, ega uue nõudega erikohustustega isikutele (eelkõige krüptovara teenuse ning makseteenuse osutajatele).</p>

	<p>seadus seda ei nõua. Väiksemate mahtude puhul võib käsitsi kontroll olla sama tõhus.</p> <p>Ettepanek muuta sõnastust ja asendada „on nõutav“ soovitusena või lisada proportsionaalsuse klausel: „AST-i kasutamine on tungivalt soovitatav, kuid erikohustustega isik võib kasutada muid meetmeid, kui need näitavad oma samaväärset tõhusust.“</p>	<p>Krüptovara- ja makseteenuse osutamisega kaasneb kõrgem sanktsiooni rikkumise oht. Juhendile kehtib „täidan või selgitan“ põhimõte. Erikohustustega isik peab ise hindama, kas tema teenuse puhul, sh krüptovarateenuse või makseteenuse osutamisel, on võimalik tehinguid ja kliendibaasi nõuetekohaselt sõeluda üksnes manuaalselt.</p>
Lisa 1, lk 1	<p>„Oluline on tagada kõikide Eesti Vabariigis rakendatavate sanktsioonirežiimide kaetus, sh peab nimekirja sisaldama ka Vabariigi Valitsuse sanktsiooniga hõlmatud subjekte.“ - kuna erikohustusega isikud on kohustatud tuvastama ja kohaldama finantssanktsiooni, siis kas see on ka antud lause sisu ja eesmärk või laiendatakse juhendiga erikohustusega isikute kohustusi ja jälgima tuleb hakata ka nt Vabariigi Valitsuse kehtestatud sisse- ja läbisõidupiiiranguid? Kui tuleb järgida ka sisse- ja läbisõidupiiiranguid, siis mis on ootused erikohustustega isikutele?</p>	<p>Mittearvestatud. Vt Finantsinspektsiooni vastust Pangaliidu kommentaarile juhendi punkti 3.4.13 kohta.</p>
Lisa 1, lk 2	<p>„Selleks määrab erikohustustega isik kindlaks, milliste pädevate asutuste ametlike sanktsiooni kohta avaldatud uuendatud andmeid peavad töötajad jälgima ning vastavate uuenduste kontrollimise piisava sageduse.“ – palume võimalusel täpsustada, mida tähendab kontrollimise piisav sagedus, nt kas üks kord ööpäevas, kaks või kolm.</p>	<p>Mittearvestatud. Hea praktika on suuremate asutuste puhul sisse viia automaatsed süsteemid, mis uuendavad erikohustustega isiku kasutatavaid nimekirju ja nendega kaasnevat lisainformatsiooni koheselt, kui ametlikes sanktsiooni avaldamise kanalites (nt Euroopa Liidu Teatajas) ja pädevate asutuste esitatavad informatsioonis (nt RAB-i kodulehel avaldatav info) on toimunud muudatused. Regulaarsuse puhul on oluline mh erikohustustega isiku suurus, kliendibaas jmt. Sellest tulenevalt ei soovita juhendis kindlat ajavahemikku määratleda.</p>
Lisa 1, lk 3	<p>„Kui erikohustustega isik otsustab seire- või sõelumissüsteemi, sh AST puhul kasutada sisse ostetud teenust, siis kehtivad Finantsinspektsiooni tegevuse edasiandmise juhendis tegevuse edasiandmisele kohaldavad nõuded.“ – lause dubleerib sama lisa lk 1 lauseid „AST võib olla nii sisseostetud kui asutusesiseselt välja töötatud. Esimesel juhul tuleb seejuures lähtuda mh Finantsinspektsiooni soovituslikus juhendis „Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (outsourcing)“ ja EBA piiravate meetmete suunistes toodud tegevuse edasiandmise nõuetele.“. Ettepanek lk 3 lause kustutada.</p>	<p>Arvestatud. Kommentaarid viidatud lause kustutatud.</p>

<p>Lisa 1, lk 3 (testimine)</p>	<p>Lisas 1 kirjeldatakse üksikasjalikult AST-i testimise nõudeid (sh müra simulatsioon, algoritmi loogika kontrollimine jne). Paljud turuosalised kasutavad mainekate teenusepakkujate standardlahendusi või kontserniüleseid kesksüsteeme, kus kohalikul üksusel ei pruugi olla juurdepääsu lähtekoodile ja algoritmidele, et teostada kirjeldatud konkreetset tüüpi põhjalikku testimist. Juurdepääs sellisele teabele on sageli piiratud teenusepakkuja intellektuaalomandi õiguste ja tema sõelumisalgoritmide omandiõiguse tõttu.</p> <p>Palume täpsustada, et teenusepakkuja poolt või ettevõtte üleselt teostatava testimise puhul on tehnilised nõuded täidetud, kui kohalik üksus teostab teenusepakkuja üle järelevalvet (nt koostöölepingute ja aruannete kaudu), tuginetakse teenusepakkuja regulaarsetele audititele ja teostatakse regulaarseid funktsionaalsuse kontrole (nt nimekirjade testimise kujul). Kirjeldatud lahendus tagab, et AML/CFT vastavuskontrolli eest vastutav isik mõistab süsteemi toimimist ja ülesehitust vastavalt EBA/GL/2022/05 lõike 52 punktile a.</p>	<p>Mittearvestatud. Kõnealune punkt sisaldub juba hetkel kehtivas juhendis. See ei takista vajaduse korral testimist kohandada ja läbi viia olukorras, kus erikohustustega isik kasutab välist AST-i teenusepakkujat. Tegemist on suunisega testimiseks, mitte igakordselt kohustusliku testimismetoodikaga. Oluline on seejuures, et erikohustustega isik mõistab enda riskide juhtimiseks kasutatava AST-i toimimist ning seda kontrollitakse regulaarselt ja kohandatakse vastavalt erikohustustega isiku vajadustele.</p>
<p>Lisa 1, lk 5</p>	<p>Palume täpsustada, mida peetakse viimases lauses kajastuva „oluliste puuduste ja nõrkuste“ all.</p>	<p>Arvestatud. Olulised on eeskätt puudused, mis mõjutavad süsteemi toimimist määral, mis võib takistada erikohustustega isikut oma seadusest tulenevate kohustuste täitmisel, nt kui nõrkus ei ole maandatud muude meetmete rakendamise läbi.</p>
<p>Lisa 1, lk 5</p>	<p>Juhend sätestab, et AST-i parandused tuleb teha viivitamata. Antud termin on ebamäärane ja selle järgimiseks puudub konkreetne ajaraamistik.</p> <p>Ettepanek määratleda mõiste selgemini või esitada soovituslik ajaraam (nt tööpäevades), mis põhineb tuvastatud puuduse või vea kriitilisusel, et tagada juhendis toodud nõude järjepidev ning asjakohane kohaldamine.</p>	<p>Mittearvestatud. Viivitamata paranduste tegemise suunis tuleneb EBA piiravate meetmete suunistest, mille Finantsinspeksioon on üle võtnud ja kehtestanud enda juhendina. Seega pole tegemist uue, ega üksnes Eestis Finantsinspeksiooni esitatava nõudmisega, vaid Euroopa Liidu üleselt kehtiva printsiibiga.</p> <p>Järelevalve hinnangul tuleb AST-i kasutamise eesmärgist lähtuvalt võtta parandusmeetmeid kohe, kui on tuvastatud puudus või rike. Olenevalt puudusest võib see mõjutada erikohustustega isiku võimet jätkata õiguspäraselt teenuse osutamist. Seetõttu tuleb puuduse sisus ja ulatuses veenduda esimesel võimalusel ja kõrvaldada see viivitamata.</p>
<p>Lisa 2 ja Lisa 3</p>	<p>Juhendi lisades pööratakse suurt tähelepanu kaupade (sh kahetise kasutusega kaupade), tarneahelate ja</p>	<p>Mittearvestatud. Tegemist on nõudega, mis sisaldub juba hetkel kehtivas juhendis. Erikohustustega isikul on kohustus tunda klienti</p>

	<p>lõppkasutuseesmärgi sisulisele kontrollimisele. Paljud erikohustustega isikud (nt investeerimisühingud, makseasutused) osutavad teenuseid, mille alusvaraks on finantsinstrumentid või raha, mitte kaup, ning neil puudub juurdepääs kaubandusdokumentidele (saatelehed, HS-koodid). Nõuda neilt tehingu osana kauba füüsilist kontrollimist on ebaproportsionaalne ja eapraaktiline.</p> <p>Ettepanek lisada juhendisse põhimõtte, et finantseerimisriskide hoolsusmeetmete ulatus sõltub osutatava teenuse liigist. Investeerimis- ja makseteenuste puhul, mis ei ole seotud kaubanduse finantseerimisega, peaksid kontrollid piirduma vastaspoolte ja instrumentide sanktsioonide kontrollimise ning geograafiliste riskide hindamisega.</p>	<p>ja kui kliendi tegevusvaldkonnal on võimalik kokkupuude sanktsioonidega, siis peab erikohustustega isik kohaldama hoolsusmeetmeid sellises ulatuses, mis võimaldab tal veenduda mh, et kliendi tehingute täitmisega ei riku ta sanktsioone, sh ei rahasta massihävitusrelvade levikut.</p>
Lisa 2, lk 3 (küberrünnakud)	<p>Küberrünnakute lisamine sanktsioonidest kõrvalehoidumise meetodina on teretulnud, kuid juhendis puuduvad praktilised näited või selged ohumärgid, millest turuosalistel saaksid seejuures lähtuda.</p> <p>Ettepanek lisada konkreetset näidet või ohumärkide loetelu sanktsioonidega seotud küberrünnakute kohta, et aidata turuosalistel neid riske oma sisemistes tüpoloogiates täpselt kajastada.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Ettepanek osaliselt täidetud käesoleva selgitusega. Juhend kirjeldab meetodit, mida asutused peavad arvestama oma süsteeme üles ehitades. Enda kliendibaasi ja tehingute võimalik seotus küberrünnakute kaudu sanktsioonide rikkumise või kõrvalehoidmisega on üks faktoritest, mida asutus saab meediamonitoringu kaudu tuvastada (nt küberrünnaku kaudu röövitud vääringud, mahud, seosed konkreetsete rahakottidega, aga ka lunavara kaudu saadud rahaliste vahendite liigutamise aeg, piirkonnad ja seotud isikud). Näiteks on varasemalt meedias avaldatud teavet Põhja-Korea küberrünnakule, millega varastati krüptovara ning hiljem viis see tegevus ka rahapesuni.³ Lisaks meediamonitoringule on oluline jälgida Rahapesu Andmebüroo veebilehel (https://fiu.ee/juhendid-analuusid-ja-materjalid/tupoloogiateated) jooksvalt avaldatavaid tüpoloogiateateid.</p>
Üldist (riskipõhine dokumenteerimine)	<p>Juhendist tuleneb, et otsused (nt sõelumise sageduse või nimekirjade uuendamise kohta) võivad põhineda riskipõhisel lähenemisviisil. Samas ei täpsustata selle otsuse põhjenduse dokumenteerimise ootusi.</p>	<p>Mittearvestatud. Kõnealune punkt viitab EBA piiravate meetmete suunistest tulenevale juhisele dokumenteerida riskipõhised otsused. Riskipõhiste otsuste tegemise põhjuste dokumenteerimine on tavapärane osa riskijuhtimise süsteemist. RahaPTS § 13 lõige 1 näeb ette riskihinnangu koostamise kohustuse ning riskikategooriad, mis peavad olema seal käsitletud.</p>

³ Vt näiteks: <https://majandus.postimees.ee/7430348/pohja-korea-hakkerid-varastasid-mullu-400-miljonit-dollarit-kruptoraha> (vaadatud 05.02.2026).

	<p>Ettepanek tuua juhendis näiteid või esitada raamistik dokumentide jm kohta, mida Finantsinspeksioon ootab järelevalve teostamisel turuosalise riskipõhiste otsuste põhjendamiseks.</p>	<p>Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt tuleb riskihinnangu alusel määratleda väiksema ja suurema riskiga valdkonnad (punkt 1), riskiisu (punkt 2) ning riskijuhtimise mudel, sh hoolsusmeetmete kohaldamine (punkt 3). Lõige 4 sätestab, et riskihinnangu ja riskiisu kindlaksmääramine dokumenteeritakse ning neid dokumente ajakohastatakse vastavalt vajadusele ja riikliku riskihinnangu avalikustatud tulemustele. Seega on seadus loonud raamistiku, milliseid otsuseid tuleb dokumenteerida ja säilitada. Dokumenteerimine peab võimaldama hilisemalt aru saada mh, milline otsus ja mis põhjusel on vastu võetud. See on oluline nii järelevalve teostamisel järelevalveasutuse poolt kui ka erikohustustega isikul sisekontrolli, sh siseauditi tegemisel ning juhtimisotsuste teostamisel.</p>
--	---	---